

a mely a kérdést minden oldalról behatóan megvilágítja s végül az új törvényjavaslatokról szól a vallás szabad gyakorlatát illetőleg.

— **Az 1892. évi magyar történeti irodalom** tüzetes ismeretése és méltatása jelent meg ez év folyamán Berlinben a „Jahresberichten der Geschichtswissenschaft“ keretében **Mangold Lajos** dr. szakavatott, gondos összeállításában. A nagyérdemű szerző, a ki évek óta ismerteti már a külföld előtt előtt történetírásunkat, különnyomattal maga küldötte meg munkáját a magyar történetíróknak.

— **Dr Jókai Mór** 50 éves jubileuma alkalmából dr. **Vajda Emil** egy tartalmas essay-t írt és olvasott fel f. é. jan. 5-én az ünnepektől költőről, melyet Jókai arczképével díszítve egy csinos kis füzetben (55 lapon) kiadott, Berzeviczy Albertnek ajánlva. Kapható a szerzőnél. Ára?

— **Horváth Árpád** a budapesti egyetem nagyérdemű legrégebb tanára „Közlemények irománytárczámból“ cz. a. nagyérdemű visszaemlékezéseket, cultur-történeti jelentőségű adalékokat közöl félszázéves egyetemi tanársága és irodalmi pályafutása köréből. Egy pár jellemző episod és vonás nyitja meg közleményeit **Horváth István** „az utolsó ázsiai magyar“ életéből. Nagyon érdekesen jellemzi az egyetemi életet, viszonyokat 1848-ban és az 50-es években. Közli: **Toldy Ferencz** néhány hozzáintézett levelét stb. Közleménye eredetileg az Irodalmi Közlemények f. é. I. füzetében jelent meg és abból különnyomatként (20 lapon).

— **Szabó Károly emlékezete 1824—1890.** írta **Szádeczky Lajos**, különnyomatként a „Századok“-ból önálló füzetben is megjelent (32 lapon) Budapesten, 1894. az Athenaeum nyomdájában.

Folyóiratok.

Az „Akadémiai Értesítő“ márcz. 15. füzeté egy meleg hangon, költői szárnyalással írt emlékbeszéddel kezdődik az oly korán elhunyt rokonszenves költő-pap **Győri Vilmos** felett (1838—1885.); írta egy lélekben és hivatásban rokon barátja, **Szász Károly**. **Munkácsi Bernát** a magyar fémnevek őstörténeti vallomásai czímen értekezik. **Simonyi Zsigmond**: Esemény az ural-altáji nyelvészet terén cz. a. ad hirt az Orkhon és Jenisei folyó mellett felfedezett legrégebb (VIII. sz.) uralaltáji (török) felíratok megfejtéséről. **Hegedűs István** **Lucretius Carus** római költőről értekezik; **Acsády Ignác**: A jobbágy-adózásról **Miksa király** korában.

— A „Századok“ márcz. füzetét **Szabó Károly** emlékezete nyitja meg, **Szádeczky Lajostól**, melyet írója a Történelmi Társulat f. évi közgyűlésén olvasott fel. A két ny. ívet betöltő emlékbeszéden kívül még csak egy értekezést hoz: A karlóczai patriarkatus és a boszniai gör. kel. egyház felől **Érdúj helyi** **Menyhért**től. A tárczában **Békefi Remig** felolvasása olvasható: A czikádori apátságról.

— A „Történelmi Tár“ apr. füzete *Köszeghy* Pál Bercsenyi házasságáról írt történeti énekét 1695-ből közli *Thaly* Kálmán és az Actio Curiosa magyar történeti vigjátékot 1678-ból, melyeket már külön kötetben is kiadott az Akadémia Történelmi Bizottsága. Ezekén kívül néhány apróbb közleményt hoz, u. m. Újabb okiratokat I. Rákóczy György külföldi összeköttetései történetéhez; közli —I—R. Béri Balogh Ádám végrendeletét 1710-ből, közli: *Daróczy* Zoltán; adalékokat Buda helyrajzához dr. *Merényi* Lajos; egy Ukkon pohárra vonatkozó szerződést 1604-ből és Bithory Zsófia egy levelét 1665-ből *Czékus* László; végül Ali basa egy levelét Apafy Mihályhoz 1662-ből közli „B. A. Kanonok.“

— A „Magyar Könyv-Szemle“ f. é. I. füzetét *Ráth* György (az 1885-iki könyvkiállítás elnöke) nyitja meg hungaricumokban gazdag könyvtárban lévő unikumok bemutatásával. Kettőt ismertet ez alkalommal. 1. Aeneas Sylvius levelezését Mahomed szultánnal; 2. Verinus Mihály verseinek kolozsvári kiadását 1588-ból, a czímlap hasonmásával. *Karácsonyi* János: Szent-Gellért püspök Münchenben őrzött codexét a XI. századból ismerteti, kijavítván kiadója Battyányi Ignác Erdélyi püspök némely tévedését. *Fejérfataky* László a szombathelyi papnövelde könyvtárában lévő középkori kéziratok jegyzékét adja, szám szerint 11-et (mind egyházi tartalmúak). *Horváth* Ignác a Magyar Nemzeti Múzeumi könyvtár ősnymtatványainak jegyzékét folytatja. Kisebb könyvészeti közlemények zárják be a jól szerkesztett tartalmas füzetet.

— *Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle* indult meg ez év elején, kiadja a földművelési miniszterium támogatásával az orsz. magyar gazdasági egyesület, szerkeszti *Paikert* Alajos az egyesület titkára; munkatársai ismert nevű írók. Célja a magyar köz- és mezőgazdaság történetének művelése, adatainak összegyűjtése. Megjelenik kéthavonként évi 6 füzetben. Előfizetési ára 3 frt, a Gazdasági Egyesület és a Tört. Társ. tagjainak 2 frt. Az I. füzet tartalma: A szerkesztő Bevezetése; Adalékok Magyarország mezőgazdasági történetéhez, *Galgóczy* Károlytól; Nógrádmegeye termése 1574-ben *Acsády* Ignácztól; A három nyomású rendszer behozatala Erdélyben *Tugányi* Károlytól; A sáskajárás történetéhez dr. *Rodiczky* Jenőtől. Az Adatok közt olvashatók: *Egy* XVII. sz. magyar hegyközség törvényei, közli *Pettkó* Béla; Az esztergomi érsekség jövedelmei 1581—84., közli *Köszeghy* Sándor; Magyarország ki- és beviteli forgalma 1794—95-ből; Juhtenyésztési útasítás *Festetics* György uradalmában 1793-ban, közli *Ruisz* Gyula. Az új irodalmi vállalat célja és I. füzetének tartalma egyaránt tanúítja, hogy hézagpótló és életrevaló vállalkozás, a mely megérdemli a közönség támogatását.

— A *Földrajzi Közlemények* III. füzete a „Balaton-Bizottság“ 1892. és 1293. évi munkálkodásáról szóló jelentést (*Lóczy* Lajostól) és a munkálatok eredményét közli. *Lóczy* Lajos: A Balaton geologiai történetéről és jelentőségéről; *Cholnoky* Jenő az önműködő vízjelzők eredményéről; a tihanyi merésről; a Balaton színeiről; dr. *Entz* Géza az állattani kutatásokról; dr. *Istvánffy* Gyula a Balaton mikroszkopos növényzetéről; végül dr. *Jankó* János a balatonmelleki népi rajzi tanulmányokról írnak.

— A *Magyar Nyelvőr* márcz. füzetében *Melich* János az *áspa* (motólla)

szó eredetét magyarázza; *Szinnyei J.* a magyar nyelvbe átvett oláh szavak sorozatát folytatja; *Szaló Ernő* a házi állatok a magyar szólásokban mikép szereplését fejtegeti. *Pap Ferencz*: Gondolatokat közöl Kemény Zsigmond nyelvről; *Szarvas Gábor*: S mi ne tudnánk latinul? cz. a. a képviselők latin szavakkal túltömött beszédmodorát figurázza ki. *Balassa József* a hodály szó eredetét magyarázza Szinnyeivel szemben. Apró közlemények következnek.

— Az *Egyetemes Philologiai Közlöny* IV. füzetében *Jakoblovits Lajos*: Achilles és Herakles pajzsainak leírásairól értekezik; *Solymossy Sándor*: A betlehem a népmiszteriumokban s a dráma történetében cz. tanulmányát fejezi be. *Reményi Ede* kiváló angol anakreonistákról ír. *Róna Béla*: Egy új Bánktragedia cz. Kisfaludy Sándor egy eddigelé ismeretlen művét méltatja, a melynek tárgya Bánk-bán s főbb vonásaiban egyezik a Katonáéval, de sokkal gyengébb munka. Kisfaludy Sándor műveinek nemrégűn Augyal Sándortól nagy gondnal szerkesztett kiadásában jelent meg e tragedia. Kisebb közlemények zárják be a füzetet.

— A *Protestans Szemle* 3. füzetében dr. *Szlávik M.* ír a polgári házasság történetéből; *Pokoly József* a magyar prot. házassági jog rövid történetéről 1789-ig a 3-ik közleményt adja; *Zoványi Jenő* a debreczeni hitvitáról 1568-ban értekezik, nagyon érdekesen vázolván a magyarországi és erdélyi protestantizmus hullámzásait. Végül *Szabó Aladár* a prot. hittani alapelvek határsáról írt prot. irod. társ. felolvasását közli.

— A „*Protestans Közlöny*“ márcz. 15. 11. számában *Sámuel Aladár* befejezi Hegedűs Sámuel életrajzát. A 13. szám *Szász Domokos* püspöki jelentését adja. A 14. ápril 5. sz. közli az erdélyi egyházkerületi közgyűlés részvét-íratát a Kossuth-családhoz és br. Bánffy Dezső főgondnok elnöki megnyitó beszédét az erdélyi egyházkerületi közgyűlésen.

— A *Vallás és Egyház* Kolozsvárt megjelenő ev. prot. lap márcz. füzetében *Kiss Ferenc* a keresztény szeretetről elmélkedik. *Sántha Károly* hangulatteljes költeményt közöl „Nem hágy el az Isten“ cz. a. S. *Szabó József* „Isten: a kezdet és a végezet“ cz. a. vallásbölcseleti értekezés közöl.

Szaksosztályi Értesítő.

Szaksosztályunk ápril havi rendes ülését 8-án d. u. 5 órakor tartotta meg *Szamosi János* elnöklete alatt.

1. *Domján István* értekezését: A székely kérdés és *Pauler Gyula* új műve, felolvasta a a titkár.

2. *Gherghel Ilie*: A magyarok Konstantinápoly 943-iki ostrománál cz. munkáját felolvasta a fordító *Veress Endre*.

Mindkettő az Erdélyi Múzeumban fog megjelenni.

2. *Új tagokul* felvételtek: *Rombauer Ede* a brassai áll. főgymn. igazgatója; *Vályi Elek* alapító tag (aj. *Finály Henrik* egyll. titkár); *Domján István* főgymn. tanár *Sepsi-Szentgyörgyön* (aj. a titkár); *Koncz Elek* és *Veress Béla* tanárjelöltek *Kolozsvárt* (aj. *Veress Endre*).